

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management : KM)

สคพ.10 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ครั้งที่ 2

วันพุธที่ 29 พฤษภาคม 2567

เรื่อง การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนและแก้ไขปัญหาหามลพิษ โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

โดย ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ร่วมกับ สนง.ทสจ. กาฬสินธุ์ สนง. อุตสาหกรรมจังหวัดร้อยเอ็ด และ สนง. อุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น

ปลาร้า ธุรกิจทองคำ ของเหม็นที่มีค่า จากวิสาหกิจชุมชน ผู้มูลค่าการตลาดนับหมื่นล้าน

ความสำคัญของธุรกิจปลาร้า กับปัญหามลพิษ

ประเทศไทย ผลิตปลาร้าสูงถึง 40,000 ตันต่อปี

สร้างรายได้ทางธุรกิจ 800 ล้านบาทต่อปี โดยมีมูลค่าการส่งออกต่างประเทศ 200 ล้านบาทต่อปี
(กลุ่มอาเซียนและสหภาพยุโรป ตะวันออกกลาง ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา)

มูลค่าการตลาดที่สามารถเติบโตในธุรกิจปลาร้า 10,000 ล้านบาท โอกาสส่งออกมีมูลค่าถึง 2,000 ล้านบาท
ทำให้ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ปลาร้าและน้ำปลาร้ามากกว่า 200 ยี่ห้อในตลาด

ข้อมูลจากนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน 7 พฤษภาคม 2567
อ้างอิงสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวข้องกับปลาร้า

ประเทศไทยมีจำนวน 16 แห่ง

ภาคกลางและภาคเหนือ จำนวน 4 แห่ง

- ปทุมธานี นครสวรรค์ สุโขทัย และราชบุรี จังหวัดละ 1 แห่ง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 12 แห่ง (ตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ สคพ.10 8 แห่ง)

- เลย และอุบลราชธานี จังหวัดละ 1 แห่ง

- สกลนคร 2 แห่ง - กาฬสินธุ์ 2 แห่ง - ขอนแก่น 2 แห่ง

- ร้อยเอ็ด 3 แห่ง - มหาสารคาม 1 แห่ง

ประเภทโรงงาน 6 (1) 6(2) 6(3) 6(5) เป็นประเภทโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำอย่างใดอย่างหนึ่ง

13 (2) เป็นประเภทโรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับเครื่องปรุงหรือเครื่องประกอบอาหารอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อมูลสถานประกอบการประเภทโรงงานที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับปลาร้า

กฎกระทรวงอุตสาหกรรม : กำหนดประเภทชนิดและขนาดของโรงงาน พ.ศ.2563

(อ้างอิงจากฐานข้อมูลกรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2567)

กระบวนการและขั้นตอนการผลิตปลาร้า

ผลกระทบจากกระบวนการผลิตปลาแร่

1

น้ำเสีย

น้ำเสียจากกระบวนการผลิต เช่น การล้างภาชนะ วัตถุดิบ และมาจากพนักงาน

2

กลิ่นเหม็น

เกิดจากกระบวนการหมัก การต้ม น้ำเสียและกากของเสียจากกระบวนการผลิต

3

กากของเสีย

เกิดจากกระบวนการผลิต เช่น เศษซากจากการล้าง ทำความสะอาด กากวัตถุดิบ ของปลาจากการต้ม

4

ขยะทั่วไป

เกิดจากบรรจุภัณฑ์ และภาชนะที่ใช้ภายในโรงงาน

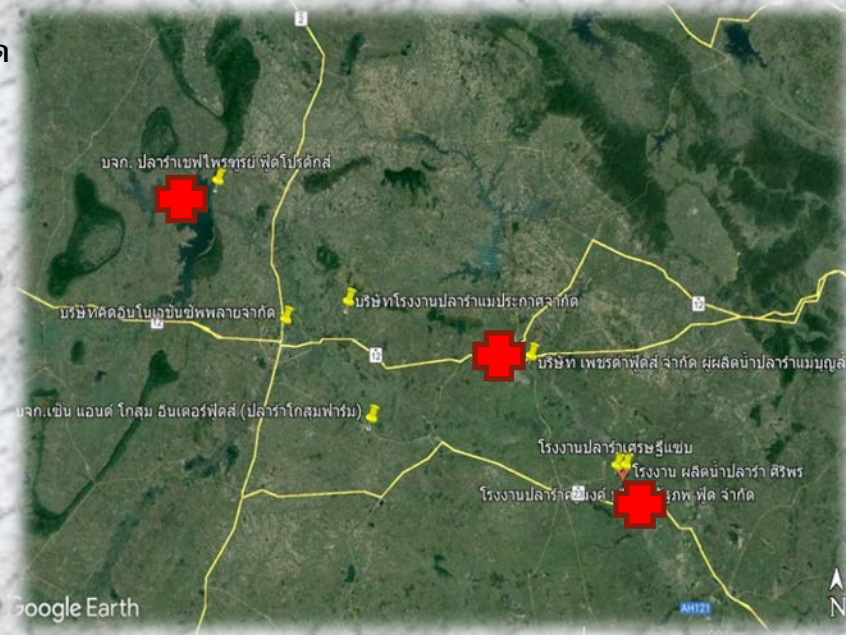

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

กรณี การร้องเรียนในพื้นที่ สคพ.10 ในช่วงปี 2565-2567

จังหวัดขอนแก่น

- 1.บริษัท ปลาร้าเซฟไฟพาวเวอร์ ฟู้ด โปรดัก จำกัด
ต.บ้านดง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น
เครื่องจักร 495 HP
- 2.บริษัท ปลาร้าคุณนายบ้านนาพานัว จำกัด
ต.บ้านดง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น
เครื่องจักรไม่ถึง 50 HP
และคนงานไม่ถึง 50 คน

จังหวัดกาฬสินธุ์

- 1.บริษัท เพชรดำฟู้ด จำกัด
ต.ห้วยโพธิ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
เครื่องจักร 5,821.35 HP คนงาน 96 คน
เป็นเรื่องร้องเรียนเก่าที่ได้รับการแก้ไข
/ ผู้ร้องเรียนฟ้องศาลปกครอง

กันยายน 2566

จังหวัดร้อยเอ็ด

- 1.บริษัท ฉัฐภักดิ์ ฟู้ด จำกัด
ต.ธนาธิ อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด
เครื่องจักร 2,238.21 HP คนงาน 30 คน
- 2.บริษัท ศิริพร (1622) จำกัด
ต.ธนาธิ อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด
เครื่องจักร 497 HP คนงาน 24 คน

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

การตรวจสอบข้อมูล / สืบค้นข้อมูล

หลัก 5 W 1H (What Who When Where Why How)

ช่องทางการร้องเรียน

ระบบ ECAP

Website / E-mail/ Facebook

โทรศัพท์ / เข้ามาด้วยตัวเอง/จดหมาย

What เกิดปัญหาและความเดือดร้อนอะไร

Who เกิดปัญหาและความเดือดร้อนที่ไหน

When เกิดปัญหาและความเดือดร้อนเมื่อไหร่

Where เกิดปัญหาและความเดือดร้อนที่ไหน

Why ทำไมจึงเกิดปัญหาและความเดือดร้อน

How แก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนอย่างไร

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลา

What

ปัญหาด้านดับ 1 กลิ่นเหม็น

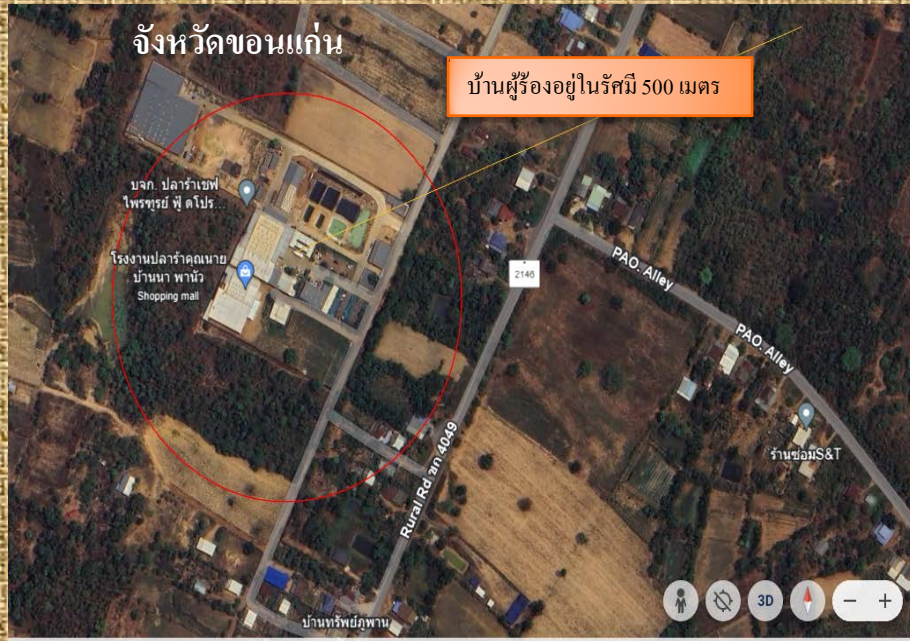
ปัญหาอื่นๆ เสียงดัง การจราจร น้ำเสีย/น้ำทิ้ง

Who

Where

ใครก่อความเดือดร้อน มีผู้ประกอบการอื่นอยู่ในพื้นที่อีกไหม พื้นที่เกิดเหตุ

พื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อน บริเวณอื่นได้รับความเดือดร้อนด้วยไหม

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

Who

Where

ต้องประสานใคร พื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานใด

When

ความเดือดร้อนเกิดขึ้นเมื่อไหร่
ช่วงเวลา เหตุการณ์ที่ได้รับความเดือดร้อนรุนแรง

โรงงานอุตสาหกรรมตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.2535
อุตสาหกรรมจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงงาน

ไม่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.2535
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่

หน่วยงานที่มีหน้าที่ ภารกิจ ที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานเชี่ยวชาญ

ผลกระทบจากกระบวนการผลิตปลาแร่

1

น้ำเสีย

น้ำเสียจากกระบวนการผลิต
เช่น การล้างภาชนะ วัตถุดิบ
และมาจากพนักงาน

2

กลิ่นเหม็น

เกิดจากกระบวนการหมัก
การต้ม น้ำเสียและกากของ
เสียจากกระบวนการผลิต

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาแร่

เหตุร้องเรียน
อันดับ 1

Why สาเหตุของการเกิดกลิ่นเหม็น

3

กากของเสีย

เกิดจากกระบวนการผลิต
เช่น เศษซากจากการล้าง
ทำความสะอาด กากวัตถุดิบ
ของปลาจากการต้ม

4

ขยะทั่วไป

เกิดจากบรรจุภัณฑ์
และภาชนะที่ใช้ภายในโรงงาน

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลา

Why สาเหตุของกลิ่นเหม็น

✓ กระบวนการผลิต การหมัก การต้ม

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

Why สาเหตุของกลิ่นเหม็น

- ✓ กระบวนการผลิต การหมัก การต้ม

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

สาเหตุของกลิ่นเหม็น

✓ น้ำเสียและกากของเสีย

ปัญหามลพิษและการแก้ไข

How แก้ไขอย่างไร

01

น้ำเสียจากการล้างวัตถุดิบและทำความสะอาดพื้น

- ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพในการบำบัด
- รวบรวมน้ำเสียจากทุกกิจกรรมเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
- ควรมีตะแกรงแยกน้ำกับเศษวัตถุดิบสารอินทรีย์ต่างๆ เพื่อง่ายต่อการบำบัด

02

กลิ่นเหม็นจากกระบวนการหมักปลาร้า

- สถานที่และขั้นตอนการผลิตควรเป็นแบบระบบปิด
- มีการติดตั้ง Wet scrubber ระบบบำบัดอากาศ

03

ขยะมูลฝอยทั่วไปจากการเตรียมวัตถุดิบและการแปรรูป

- เลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อลดการสูญเสีย
- ควรคัดแยกขยะเพื่อนำส่งไปกำจัดตามหลักวิชาการ

การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลา

How

แก้ไข ปรับปรุง

ระบบบำบัดมลพิษแบบ Wet Scrubber

การเก็บกากของเสีย

การเก็บกากของเสีย

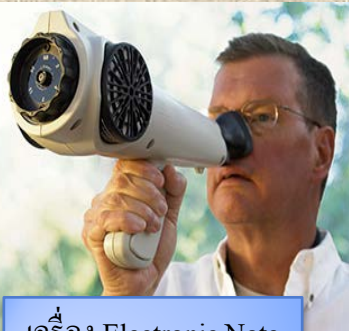

ระบบบำบัดน้ำเสีย

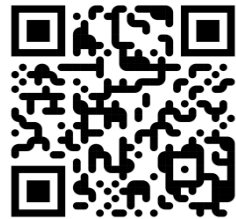

การใช้ผลตรวจวัดทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

การตรวจวัดกลิ่นภาคสนาม โดยวิธีดมกลิ่น
(Odor level indicator)

เครื่อง Electronic Note
(Nasal Ranger)

ข้อ ๔ ตัวอย่างกลิ่นจากโรงงานต้องมีค่าความเข้มข้นไม่เกินค่าที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ที่ตั้งโรงงาน	ค่าความเข้มข้นที่บริเวณรั้ว หรือขอบเขตภายในโรงงาน	ค่าความเข้มข้นที่ปล่อย ระบายอากาศของโรงงาน
เขตอุตสาหกรรม	๓๐	๑,๐๐๐
นอกเขตอุตสาหกรรม	๑๕	๓๐๐

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดมาตรฐานค่าความเข้มข้นของ อากาศ
เสียที่ปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ พ.ศ.2553

กฎกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดมาตรฐานและวิธีการตรวจวัดกลิ่นในอากาศจาก
โรงงาน พ.ศ.2548

กิจกรรม KM สคพ.10 เรื่อง การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลา

กรณีการตรวจสอบการปฏิบัติตาม มาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

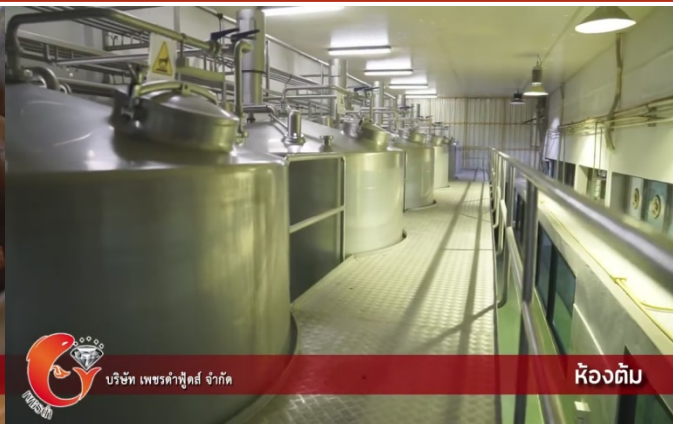

- 7 ต.ค.65 รับเรื่องร้องเรียนกลิ่นเหม็นรบกวน ประสาน อบต.บ้านคง ตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขเรื่องร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535
- 9 ก.พ. 66 ประสาน สนง.อุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า
 - มีระบบบำบัดน้ำเสียแบบปรับเสถียร ไม่มีการระบายออกสู่ภายนอก นำน้ำมาใช้ในพื้นที่ปลูกต้นไม้ในพื้นที่โรงงาน
 - ไม่จัดทำรายงาน แบบ ทส.1 และไม่พบคำสั่งรายงานแบบ ทส.2
 - ไม่สามารถแสดงใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน
 - สนง.อุตสาหกรรม จ.ขอนแก่น ตรวจสอบว่าเข้าข่ายเป็นโรงงานหรือไม่
- 12 เม.ย. 66 บริษัทได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน (เข้าข่ายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้งฯ

- 14 พ.ย.2566 ประชุมหารือและลงพื้นที่ร่วมกับศูนย์ดำรงธรรม จ.ขอนแก่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้มีข้อซักถามตามข้อร้องเรียนของประชาชน
 - พบระบบบำบัดน้ำเสียแบบ เอสบีอาร์ 1 ชุด ขนาด 80 ลบ.ม.ต่อวัน น้ำทิ้งนำไปใช้รดแปลงปลูกเตยในพื้นที่โรงงาน
 - ไม่สามารถแสดงบันทึกข้อมูลแบบ ทส.1 และการจัดส่งแบบ ทส.2 ได้ครบถ้วนนับตั้งแต่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ
- สคพ.10 ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดที่บริษัทไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพแห่งชาติและที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีบทลงโทษ มาตรา 104 หรือมาตรา 106

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนและแก้ไขปัญหาหมดพิษ โรงงานผลิตน้ำปลาร้า พื้นที่ จังหวัดกาฬสินธุ์
โดย นายประดิษฐ์ สุขดา นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม
ผู้แทน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาฬสินธุ์

กรณี ร้องเรียนโรงงานผลิตปลาร้าและผลิตภัณฑ์จากปลาร้าบริษัท เพชรคำฟู๊ดส์ จำกัด

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนและแก้ไขปัญหาหมดพิษ โรงงานปลาร้า พื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด
โดย นายวาทีน ไชยจันทร์ วิศวกรชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

กรณี ร้องเรียนโรงงานผลิตปลาร้าและผลิตภัณฑ์จากปลาร้า บริษัท จัตุภรณ์ ฟู้ด จำกัด และ บริษัท ศิริพร (1622) จำกัด

กิจกรรม KM สคพ.10 เรื่อง การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนและแก้ไขปัญหาหมดพิษ โรงงานปลาร้า พื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด

โดย นายปณิธาน ทาแก้ว วิศวกรปฏิบัติการ ผู้แทน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

กรณี ร้องเรียน โรงงานผลิตปลาร้าและผลิตภัณฑ์จากปลาร้า ปลาร้าเชฟไฟพวยรุ่ย ฟู๊ด โปรดัก จำกัด และ บริษัท ปลาร้าคุณนายบ้านนาพานัว จำกัด

กิจกรรม KM สคพ.10 เรื่อง การจัดการเรื่องร้องเรียน กรณี โรงงานผลิตน้ำปลาร้า

การตอบข้อซักถาม / แลกเปลี่ยนความคิดเห็น